

Protokół z posiedzenia Zespołu ds. kompleksowego wsparcia rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi (dawniej Zespół ds. dzieci i młodzieży), 9 października 2014 r.

Spotkanie Zespołu ds. kompleksowego wsparcia rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi odbyło się 9 października 2014 r. w Centrum Partnerstwa Społecznego „Dialog” przy ulicy Limanowskiego 23 w Warszawie. Posiedzenie Zespołu rozpoczęło się o godzinie 12.00.

Na posiedzenie zostało zaproszonych 70 osób. W spotkaniu wzięło udział 41 osób. Lista obecności stanowi załącznik do niniejszego protokołu.

Na wstępie Przewodnicząca Zespołu Pani Elżbieta Seredyn, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej przywitała przybyłych gości i przedstawiła planowany porządek spotkania:

1. Omówienie przebiegu dotychczasowych prac Zespołu:

- a) wystąpienie Pana Olgierda Podgórskiego Zastępcy Dyrektora Departamentu Polityki Rodzinnej w MPiPS,
- b) wystąpienie Pana Krzysztofa Kosińskiego – Dyrektora Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.

2. Omówienie przebiegu dotychczasowych prac Zespołu ds. zdrowia i rehabilitacji:

wystąpienie Pana Igora Radziewicz – Winnickiego Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia,

3. Kontynuacja prac nad postulatami zgłoszonymi na poprzednich spotkaniach dotyczących m.in. kształcenia i edukacji oraz wsparcia finansowego dzieci niepełnosprawnych oraz ich opiekunów - wystąpienie Pani Joanny Wrony – Dyrektora Departamentu Zwiększania Szans Edukacyjnych w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

4. Dyskusja.

5. Podsumowanie spotkania.

Ad 1. Informację na temat dotychczasowego przebiegu prac Zespołu ds. kompleksowego wsparcia rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi przedstawiał Pan Dyrektor Olgierd Podgórski, który przypomniał zebranych o zgłoszonych w toku prac postulatach, które zostały podzielone na 3 grupy:

- a) postulaty dotyczące kształcenia i rehabilitacji,
- b) postulaty dotyczące wsparcia finansowego,
- c) postulaty o charakterze ogólnym.

Odnosząc się do postulatów dotyczących zwiększenia wsparcia finansowego, Pan Dyrektor przypomniał, że najważniejszym z nich było zwiększenie wysokości otrzymywanych świadczeń

związanych z opieką nad niepełnosprawnym dzieckiem. Postulat ten został spełniony na wiosnę kiedy weszły w życie zmiany do ustawy o świadczeniach rodzinnych, podwyższające wysokość świadczenia pielęgnacyjnego oraz ustalających zasady jego rewaloryzacji. Ponadto postulaty członków Zespołu odnosiły się również do wysokości renty socjalnej, zasiłku pielęgnacyjnego oraz kryterium dochodowego uprawniającego do zasiłku rodzinnego. Pan Dyrektor przypomniał, że od 1 listopada 2014 r. kryterium dochodowe w świadczeniach rodzinnych ulega zwiększeniu i wynosić będzie 574 zł na osobę w rodzinie i 664 zł gdy w rodzinie jest dziecko niepełnosprawne. Kolejna ustawowa weryfikacja kryterium dochodowego jest przewidziana na listopad 2015 r. Ponadto Pan Dyrektor Podgórski przedstawił informację o zaplanowanej na 21 października 2014 roku rozprawie Trybunału Konstytucyjnego w sprawie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego uzależnionego od daty powstania niepełnosprawności osoby wymagającej opieki (art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych) oraz prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego uzależnionego od kryterium dochodowego (art. 16a ust. 2, 3, 4 i 5 ustawy o świadczeniach rodzinnych). Pan Dyrektor poinformował zebranych o uzasadnieniu wniosku grupy posłów, którzy złożyli wniosek do TK oraz o stanowiskach Prokuratury Generalnej oraz Sejmu RP. Ponadto przedstawił ewentualne skutki orzeczenia przez TK niezgodności zaskarżonych artykułów ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Informację na temat dotychczasowego przebiegu prac Zespołu ds. orzecznictwa dotyczących osób niepełnosprawnych przedstawił Pan Krzysztof Kosiński – Dyrektor Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, który poruszył następujące kwestie związane z orzekaniem o niepełnosprawności, wypracowane podczas prac Zespołu ds. orzecznictwa:

- a) konieczność wprowadzenia kompleksowych rozwiązań dotyczących zasad uzyskiwania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, w szczególności spraw związanych z treścią orzeczeń, w części opisowej w orzeczeniach,
- b) model funkcjonowania orzecznictwa na tle ustawy o rehabilitacji osób niepełnosprawnych,
- c) problem przenikania się systemów orzekania o niepełnosprawności – na uwagę zasługuje teza o konieczności rozerwania wzajemności systemów orzekania; czym innym jest bowiem fakt orzekania dla celów ubezpieczeniowych (ZUS), a czym innym orzekanie w celu uzyskania prawa do określonych świadczeń czy wparcia;
- d) wzmocnienie nadzoru nad systemem orzekania o niepełnosprawności.
- e) zagadnienia związane z obsadą zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności.

Szczegóły proponowanych rozwiązań będą omawiane podczas prac Zespołu ds. orzecznictwa przyszłym tygodniu.

Ad 2. Następnie głos zabrał Pan Igor Radziejewicz – Winnicki – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia. Przedstawił informację dotyczącą prac Zespołu ds. zdrowia i rehabilitacji. Pan Minister poinformował, że priorytetem resortu zdrowia są działania zmierzające

do usprawnienia działań, związanych z programem wczesnej interwencji u dzieci zagrożonych niepełnosprawnością. Obecnie trwają intensywne prace nad wyceną związanych z tym świadczeń. Ponadto poruszane były kwestie związane z dostępem do rehabilitacji oraz o dostępie do leków refundowanych, w szczególności leków generycznych. Równie ważną sprawą były zagadnienia związane z wyrobami medycznymi gdzie wspólnie oceniono, że w tym zakresie są niezbędne kompleksowe rozwiązania.

Ad 3. Następnie głos zabrała Pani Joanna Wrona - Dyrektor Departamentu Zwiększania Szans Edukacyjnych Ministerstwa Edukacji Narodowej. Przedstawiła ona stan realizacji postulatów dotyczących kształcenia dzieci niepełnosprawnych:

- a) postulat dotyczący dostosowania podręczników szkolnych dla dzieci niepełnosprawnych; w ramach tego zadania zaadaptowano elementarz do I klasy szkoły podstawowej dla dzieci niepełnosprawnych w czterech różnych wersjach,
- b) kontynuowane jest wsparcie związane z realizacją programu rządowego „Wyprawka szkolna”, gdzie w tym roku umożliwiono otrzymanie dofinansowania wszystkim dzieciom posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z uwagi na niepełnosprawność,
- c) cały czas trwają prace resortu edukacji nad adaptacją podręczników dla dzieci niewidomych i słabo widzących – obecnie jest już zaadaptowanych ponad 650 tytułów,
- d) w projekcie zmiany ustawy o systemie oświaty wprowadzane są przepisy pozwalające na przekazywanie niewykorzystywanych podręczników między szkołami,
- e) kontynuowane są prace związane z doskonaleniem zawodowym nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi niepełnosprawnymi,
- f) dla rodziców i szkół przygotowane zostały materiały informacyjne o edukacji dzieci niepełnosprawnych,
- g) planowane jest uruchomienie infolinii informacyjno-interwencyjnej dla rodziców i szkół w ramach programu rządowego „Bezpieczna i przyjazna szkoła”,
- h) powołanie zespołów na poziomie województw, które rozpoznawałyby potrzeby związane z zapewnieniem bezpieczeństwa i przyjaznego klimatu w szkołach również w obszarze kształcenia dzieci niepełnosprawnych,
- i) dokonywany jest przegląd aktów prawnych i podczas nowelizacji wprowadzane są zmiany mające na celu efektywną edukację dzieci niepełnosprawnych,
- j) w nowej perspektywie finansowej z EFS uwzględniono konieczność indywidualizacji pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – wytyczne w tym zakresie zostały przekazane do regionalnych programów operacyjnych, a na poziomie centralnym będą prowadzone działania mające na celu wsparcie poradni psychologiczno-pedagogicznych (opracowanie narzędzi diagnostycznych oraz standardów orzekania w systemie oświaty).

Ad.4 Następnie Pani Minister Elżbieta Seredyn otworzyła dyskusję i zachęciła członków Zespołu do zgłaszania propozycji i zadawania pytań:

a) Pani Agnieszka Dudzińska Stowarzyszenie „Nie-Grzeczne. Dzieci”: czy zespoły orzekające mają jakiegokolwiek wytyczne dotyczące orzekania?

Odpowiedzi udzielił Pan Dyrektor Krzysztof Kosiński: nie ma i nie było takich wytycznych, Biuro Pełnomocnika nie ma nawet takich możliwości; każde orzeczenie jest wydawane indywidualnie.

b) Pan XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX „Społeczna Krajowa Sieć Ratunkowa” zgłosił postulat wprowadzenia dodatkowego urlopu dla osób pracujących i opiekujących się osobami niepełnosprawnymi.

c) Pytanie do Pani Dyrektor Joanny Wrony: czy jest jakaś luka w prawie, która nie pozwala na dostosowanie podręczników dla dzieci głuchych; chodzi o dzieci starsze. Czy w tym zakresie są jakieś plany? Druga sprawa dotyczy nieprawidłowości związanych np. z dowozem dzieci do szkół, brakiem nauczyciela wspomagającego - jest za duża dowolność samorządu, który często odmawia pomocy powołując się na niejasne przepisy. Ostatnia sprawa dotyczy zlikwidowania możliwości uczestnictwa dziecka, które ma nauczanie indywidualnie na zajęciach wspólnie z rówieśnikami w klasie.

d) Pani XXXXXXXXXXXX Fundacja „Pomóż Innym”: podstawowym problemem związanym z pomocą osobom niepełnosprawnym jest to, że działania pomocowe są kierowane z różnych resortów, a istnieje potrzeba ściślejszej współpracy wszystkich resortów w tym zakresie; często subwencja oświatowa na dzieci niepełnosprawne nie jest dobrze wykorzystana przez samorządy.

Odpowiedzi udzieliła Pani Dyrektor Joanna Wrona: faktycznie do tej pory nie były zlecane adaptacje podręczników dla dzieci niesłyszących w takim zakresie jak dla dzieci niewidomych i słabo widzących ponieważ brakowało na to środków, ale już w tym roku uwzględniono dostosowanie podręczników dla tych dzieci np. w programie „wyprawka szkolna”. Jeżeli chodzi o kwestie dowożenia to przepisy są tutaj bardzo precyzyjne,

a obowiązki gmin w tym zakresie wyraźnie wyartykułowane w przepisach ustawy o systemie oświaty. Podobnie jest z przepisami dotyczącymi wyboru określonej formy kształcenia – tutaj również przepisy są bardzo precyzyjne. Tym niemniej docierają do MEN sygnały, że samorządy źle interpretują te przepisy i występują problemy, w takiej sytuacji zawsze reagujemy.

e) Pani XXXXXXXX Stowarzyszenie „Mam przyszłość”: pytanie dotyczące podręcznika dla osób niewidomych – mój syn w dalszym ciągu nie ma podręcznika, kto ma kontrolę nad wydawaniem pieniędzy z subwencji oświatowej?

f) Pani XXXXXX Stowarzyszenie „Mam przyszłość”: pytanie do Pana Ministra Jarosława Dudy: czy w przyszłym roku spodziewa się Pan zwiększenia środków na PFRON? Na jakim poziomie będzie realizowane dofinansowanie w przyszłym roku? Osoby niepełnosprawne potrzebują w Polsce swojego rzecznika.

Odpowiada Pan Jarosław Duda Sekretarza Stanu w MPiPS Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych: zgadzam się, że osoby niepełnosprawne w Polsce powinny mieć swojego rzecznika. Spodziewamy się dodatkowych środków ok. 400 mln złotych, bo takie są na razie szacunki, które będą przeznaczane na dwa obszary czyli: likwidację barier, sprzęt, turnusy oraz wsparcie dla organizacji pozarządowych na realizację zadań. To są na dzień dzisiejszy priorytety obok głównego zadania wynikającego z realizacji ustawy o rehabilitacji zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

g) Pani XXXXXXXXXXXXXXX Fundacja „Instytut Rozwoju Regionalnego”: chcę wrócić do sprawy związanej z nauczaniem indywidualnym. Które rozporządzenie w sprawie nauczania indywidualnego mają stosować szkoły; co ze wsparciem dla rodziców, którzy chcą pracować, obecnie mają tylko wsparcie w postaci zasiłku pielęgnacyjnego, co z rodzinami gdzie jest więcej niż jedno dziecko niepełnosprawne?

h) Pani XXXXXXXXXXXXXXX Stowarzyszenie „Nie-Grzeczne. Dzieci”: bardzo dobry pomysł z uruchomieniem infolinii, poprawiła się jakość danych oświatowych; zwracam uwagę że zagadnienie dotyczące wyrobów medycznych dotyczy to również resortu edukacji ponieważ na całym świecie dzieci w szkołach wyposaża się w te wyroby.

Odpowiada Pan Dyrektor Olgierd Pogórski: kwestia wsparcia rodzin, w których jest więcej niż jedno niepełnosprawne dziecko oraz wsparcie w przypadku łączenia opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym z zatrudnieniem. W toku prac zespołu mówiliśmy o pewnych kierunkach zmian i obie te kwestie znalazły się w naszych priorytetach. Przypomnę jednak, że podstawą wszelkich zmian w systemie wsparcia finansowego jest zmiana systemu orzecznictwa, czyli to o czym mówił wcześniej Pan Minister Duda i Pan Dyrektor Kosiński. W przyszłym tygodniu odbędzie się posiedzenie zespołu ds. orzecznictwa i rehabilitacji i po zatwierdzeniu koncepcji zmian w systemie będziemy mogli mówić już o realizacji tych postulatów. Chciałbym zwrócić uwagę, że obok tych postulatów są wprowadzane na bieżąco zmiany dotyczące wsparcia polskich rodzin, w tym oczywiście rodzin, gdzie są dzieci niepełnosprawne np. dodatkowe ulgi podatkowe, zaproponowana przez Panią Premier Ewę Kopacz koncepcja „złotówka za złotówkę” w świadczeniach rodzinnych. To są zmiany i mechanizmy, które na pewno wspomogą polskie rodziny w tym również te gdzie występują dzieci niepełnosprawne. Przypominam, że kolosalne znaczenie dla tempa realizacji tych postulatów będzie miał wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zbadania zgodności z Konstytucją zapisów ustawy o świadczeniach rodzinnych, dotyczących świadczeń opiekuńczych. W przypadku stwierdzenia przez TK niezgodności tych przepisów z Konstytucją, priorytetem resortu stanie się realizacja wyroku Trybunału. Dotyczy to również poruszanego wcześniej postulatu podwyższenia wysokości renty socjalnej.

Pan Dyrektor Krzysztof Kosiński: wsparcie niepełnosprawnych mieszkańców jest zadaniem własnym samorządu powiatowego, to zadanie wynika wprost z zapisów ustawy o samorządzie powiatowym i powiaty nie mogą ograniczać realizacji tego zadania jedynie do wysokości otrzymanych środków z PFRON. Oczywiście może dojść do takiej sytuacji, kiedy samorząd powiatowy, dofinansowując wsparcie dla osób niepełnosprawnych na maksymalnym poziomie, ograniczy tym samym wsparcie dla innych osób,

dla których po prostu nie starczy pieniędzy. Jednak przypominam, że fundusz tylko dofinansowuje to zadanie. PFRON musi przede wszystkim realizować podstawowy ustawowy obowiązek jakim jest dofinansowanie do wynagrodzeń czy refundacja składek na ubezpieczenie społeczne osób niepełnosprawnych, które prowadzą działalność gospodarczą. Zwiększenie natomiast wysokości dofinansowania jest obecnie przedmiotem konsultacji z przedstawicielami samorządu i czekamy na ich opinie w tym zakresie.

Pani Dyrektor Joanna Wrona: środki na podręczniki nie są przekazywane w drodze subwencji, ale w formie dotacji co oznacza, że nie mogą być wykorzystane na nic innego niż to co jest zapisane w porozumieniu zawierającym z samorządem. Każdy samorząd, który zwrócił się o dotację, tę dotację otrzymał. Jeżeli chodzi o kwestię stosowania rozporządzeń dotyczących indywidualnego nauczania i w sprawie wydawania orzeczeń, to oba te akty prawne są ze sobą kompatybilne i w momencie zmian również będą do siebie dostosowane. Nie ma tu żadnych sprzeczności.

Pani XXXXXXXXX Stowarzyszenie „Mam przyszłość”: dlaczego uzależnia się pomoc niepełnosprawnym od wyroku Trybunału? I co z postulatem zabezpieczenia osób, które pobierały świadczenie pielęgnacyjne i np. zmarło im dziecko?

Pan XXXXXXXXXXXXXXX Stowarzyszenie „Mam przyszłość”: czy my doczekamy się wreszcie tej realnej pomocy dla niepełnosprawnych dzieci?

Pani XXXXXXXXX Fundacja „Instytut Rozwoju Regionalnego”: pytanie do Pani Dyrektor Joanny Wrony: mamy dualizm form przy kształceniu indywidualnym i wciąż nie wiadomo, które stosować, dlaczego tak się dzieje?

Pan Dyrektor Olgierd Podgórski: mówiąc o ewentualnych skutkach wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie mówimy tego w kontekście uzależniania pomocy dzieciom niepełnosprawnym w zależności od treści wyroku. Absolutnie nie. Mówimy tylko, o tym, że w przypadku niezgodności zapisów ustawy z zapisami konstytucyjnymi, priorytetem stanie się doprowadzenie do zgodności stanu prawnego z Konstytucją. Nie możemy również zapominać o tym, że obok rodziców dzieci niepełnosprawnych, są opiekunowie niepełnosprawnych osób dorosłych. Jeżeli chodzi o urealnienie systemu wparcia osób niepełnosprawnych ponownie przypominam, że jego podstawą będzie zmiana systemu orzecznictwa. Natomiast jeśli chodzi o sytuacje, kiedy osobie, która pobierała świadczenie pielęgnacyjne zmarło dziecko, to już teraz są różne programy wsparcia umożliwiające powrót na rynek pracy również w takiej sytuacji. Dostyc kontrowersyjną, jak się wydaje, jest natomiast propozycja, aby osoba, która otrzymywała świadczenie opiekuńcze, a następnie z różnych względów je utraciła, otrzymywała w zamian jakieś inne świadczenie finansowane z budżetu państwa. I ostatnia sprawa dotycząca wysokości zasiłku pielęgnacyjnego. To jest absolutny priorytet. Widzimy tę olbrzymią dysproporcję pomiędzy zasiłkiem, a dodatkiem pielęgnacyjnym i chcemy aby jak najszybciej było możliwe doprowadzenie do podwyższenia kwoty zasiłku pielęgnacyjnego, a może nawet zrównania go z dodatkiem pielęgnacyjnym.

Pan Dyrektor Krzysztof Kosiński: Chciałbym, żeby państwo mieli świadomość, że zespoły orzekające o niepełnosprawności nie decydują o przyznaniu tej czy innej formy wsparcia np. świadczenia pielęgnacyjnego lub karty parkingowej. Formy wsparcia są przyznawane na podstawie odrębnych przepisów.

Pani Dyrektor Joanna Wrona: obowiązują dwa rozporządzenia, bo każde mówi o czym innym, jedno stanowi o tym, w jaki sposób dyrektor szkoły organizuje indywidualne nauczanie, a drugie o tym, jak poradnia wydaje orzeczenie i co takie orzeczenie zawiera. W związku z tym, każde rozporządzenie obowiązuje w takim zakresie w jakim dotyczy.

Pani Minister Elżbieta Seredyn, podsumowując spotkanie, podziękowała wszystkim za przybycie i stwierdziła, że zgłoszone podczas dotychczasowych prac Zespołu postulaty są bardzo ważne. Posiedzenia Zespołu odbywają się bowiem po to aby wypracować wspólne rozwiązania, które mają być skierowane później do prac legislacyjnych. Pani Minister podkreśliła, że dotychczas zgłoszone postulaty ministerstwo traktuje priorytetowo i są one poddawane cały czas analizom i pracom resortu. Prace nad tymi rozwiązaniami muszą być skorelowane ze zmianami w systemie orzekania. Należy jednak pamiętać, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego będzie miał istotny wpływ na tempo tych prac i tę zmienną szczególnie bierzemy pod uwagę. Zatem termin kolejnego posiedzenia Zespołu będziemy znali po 21 października 2014 r., kiedy będzie już wiadomo jakie jest orzeczenie Trybunału.